

Sammanställning av uppgifter från lärarenkät för ämnesprovet i svenska och svenska som andraspråk i åk 6, vt 2012

Totalt har 910 lärare besvarat enkäten. Av dessa undervisar 15 % i svenska som andraspråk.

Årets prov hade temat *Fritid!*? och skrevs av elever i årskurs 6 i februari. 2012 var första året ämnesprovet i årskurs 6 gjordes. Tidigare har eleverna haft nationellt prov i årskurs 5. Detta innebär att provet till stor del fått konstrueras från grunden. Resultatet verkar ha blivit övervägande lyckat. 55 % av lärarna svarar att provet i helhet var *Bra*, och 41 % tycker att det var *Ganska bra*.

2012 års prov har inte varit betygsgraderat enligt det nya betygssystemet, utan endast gett information till läraren om eleven nått kravgränsen eller inte. Från och med nästa läsår (2012/2013) kommer det nationella provet att ge betyg på varje delprov och ett sammanvägt provbetyg för varje elev, som kan vara vägledande i kommande undervisning och betygssättning.

Synpunkter på lärarinformationen – det gröna häftet

96 % av lärarna tyckte att häftet Lärarinformation var tillräckligt informativt. De har lämnat många positiva kommentarer: ”Har en känsla av att det är tydligare nu än förr”, ”Mycket information, men bra sådan.” Den kritik som framförs i kommentarerna är att det tar för lång tid att sätta sig in i materialet då det är så omfattande: ”Fick leta och bläddra flera gånger”, ”Svåröverblickat”, ”Rörigt”. Många hade också åsikter om att resultatrapporteringen var besvärlig med kunskapsprofil, resultatprofil etc. i olika häften. En lärare kommenterade att man som lärare kanske ”vänjer sig” efter att ha genomfört provet några gånger. Med det i åtanke vill vi inte förändra informationshäftets struktur alltför mycket från år till år, däremot att förtydliga informationen.

Synpunkter på texthäftet

Texterna i texthäftet bedömdes i stor utsträckning som välvalda.

Tabell 1: Hur bedömer du texterna i häftet för dina elever?

	Välvald	Ganska bra	Olämplig
<i>Såld</i>	63 %	35 %	3 %
<i>Ingen rädsla</i>	61 %	38 %	0 %
<i>Dikt till min dator</i>	57 %	42 %	1 %
<i>Fredag</i>	63 %	37 %	1 %
<i>Mitt liv</i>	62 %	37 %	1 %
<i>Våga hälsa på en emo</i>	52 %	39 %	9 %
<i>Hoppfulla hundar</i>	67 %	32 %	1 %

Den kritik som framkommit handlar mycket om svårigheterna i texterna. Texten *Såld* menar 3 % av lärarna var olämplig, och kommentarerna handlar om att texten var för svår för målgruppen. Den upplevdes som skriven för äldre barn än 12-åringar. Den sågs också vara lite för lång, särskilt för lässvaga elever.

9 % av lärarna anger att texten *Våga hälsa på en emo* var olämplig. Där handlar kommentarerna främst om att ämnet är för långt ifrån elevernas vardag. Många lärare skriver att deras elever inte vet vad en emo är: "Våra elever på en lantlig skola visste inte vad en emo var för något." Det ska dock nämnas att alla texter som är med i häftet noggrant utprovats, och att även texten *Våga hälsa på en emo* tagits emot väl bland de utprovande eleverna. Texter som vid utprovningstillfällena visar sig olämpliga når aldrig det slutliga texthäftet.

Texthäftets utformning får bra kritik. 98 % av lärarna anger att det var *Bra* eller *Ganska bra*. Färger och bilder underlättar läsningen. Vissa menar dock att de långa texterna är något för kompakta för vissa elever.

Synpunkter på delprov A

95 % av lärarna anger att de tycker att nivån på delprovet i förhållande till kunskapskraven i Lgr 11 är *Lagom*. De som kommenterat menar främst att nivån är för låg, att de brukar göra mer avancerade talövningar i klassen. Men då provet i år är ett instrument för att bedöma om eleven nått kravnivån för årskursen så är en uppgift som fångar in alla elever att föredra framför en där de starkaste får visa sin kompetens.

Många skriver att det här delprovet togs emot bra av eleverna. Genomförandet gick bra för de allra flesta, medan vissa (6 %) ville ha lite mera tid: "Delprov A tog väldigt lång tid att genomföra. Detta då det var väldigt långa texter att lyssna på. Även om jag förstår att texterna behöver vara längre för att få förförståelse gjorde det att mycket tid gick åt till dessa prov." Vi har tagit till oss av dessa kommentarer och i kommande prov kommer texterna till delprovet att vara kortare.

Den främsta kritiken som framkommer är den organisatoriska, att det är svårt att få tid till att genomföra proven med eleverna. Det kräver extra personal som kan ta hand om övriga klassen, efter som delprovet utförs i smågrupper, samt extra lokaler så som grupprum.

Ämnet som eleverna skulle behandla var *Fritid*, vilket uppskattades av alla utom ett par lärare, som menade att det var svårt för elever som inte hade några särskilda fritidsintressen som en sport eller liknande. Många skriver att eleverna var engagerade och gjorde bra framställningar, både för att upplägget var tydligt, och för att eleverna är vana vid muntliga presentationer. En del lärare önskar en mall för eleverna, med förslag till struktur och frågor eleven kan svara på/ha med i sitt anförande.

A-delens två delprov, tal och samtal, skulle sedan sambedömas. 94 % av lärarna svarade att det fungerade *Bra* eller *Ganska bra*. Enligt kommentarerna vill många av lärarna som svarat ha resultaten separerade då prestationen kan skilja sig mycket för olika

elever. De menar också att uppgifterna är så olika så de inte passar att slå samman: ”Eftersom tal och samtal inte är samma sak bör man inte göra en helhetsbedömning av dem. Om man jämför med Lgr 11 så ser man att det inte görs någon helhetsbedömning av dem”.

Synpunkter på delprov B och C

82 % respektive 84 % av lärarna svarade att nivån på proven jämfört med kunskapskraven i Lgr 11 var *Lagom*. Många kommenterade att det var för avancerade prov; texterna var komplicerade och frågorna svåra, jämfört med kravnivån som gällde. För att nå upp till godtagbar nivå krävdes totalt 39 av 104 poäng på de två proven. Det ansågs för lågt av många. ”Varför gör man ett så svårt prov och sätter kravet så lågt?” och ”Hellre lättare frågor och högre kravpoäng” var några av kommentarerna. Den låga kravnivån kommer att fylla sitt syfte kommande år. I kommande prov finns betygsstegen utmärkta, och då motsvarar godtagbar nivå betyget E. Elever som då nått långt över kravnivån kommer att få högre betyg.

76 % svarade att genomförandet fungerade *Bra* för respektive delprov. Många skriver att tiden var för knapp, särskilt för delprov B: ”Lägg gärna till 10-15 minuter på delprov B”, ”De hade behövt längre tid för båda läsförståelsedelarna. De hann men de var stressade och hann inte titta igenom provet.” Det är något vi i provgruppen tagit till oss. Delprov B krävde i år läsning av rätt långa, komplexa texter. Kommande prov kommer textmängden att vara något mindre.

Läsproven tydliggör vilka läsprocesser eleven hanterar. Det är något som många lärare uppskattar. ”Bra att frågorna är uppdelade på olika processer. Det blir tydligt vilken kunskapsnivå eleven har.”

Papperskvaliteten i svarshäftena ifrågasätts. Det är svårt att skriva på med blyertspenna och svårt att sudda. Det stör förstås eleverna under provet. Vi ska diskutera med tryckeriet om det finns någon papperskvalitet som är lämpligare.

Synpunkter på delprov D och E

Nästan alla, 95 % respektive 94 % av lärarna, svarade att nivån på delproven jämfört med kunskapskraven i Lgr 11 var *lagom*. Kraven anses vara *lagom* eller något för låga. En lärare med duktiga skribenter skriver om delprov D: ”Jag tycker inte att dessa kommer riktigt till sin rätt i detta prov. Jag upplever uppgiften som begränsande. Miljö- och personbeskrivningar kommer inte riktigt med. ... Det vore kanske bättre om man hade två olika typer av uppgifter att välja mellan.”

För delprov E som handlade om att skriva en insändare är de flesta kommentarerna positiva. Det var en bra uppgift för årskursen, som ”stämmer väl överens” med kunskapskraven. Dock har vissa lärare inte introducerat genren insändare än och inte tränat på det. Det var bra att det fanns ett exempel på en insändare med i uppgiftshäftet. Kommande år när Lgr 11 fått större genomslag kanske insändare är mer bekanta, menar vissa.

Många kommentarer handlar om provtiden, att den är samma för alla elever. Elever som är färdiga tidigt måste sitta och vänta provtiden ut. ”Mycket tid blev över och det var mycket svårt att få dem att sitta kvar med lugn för de andra i klassrummet”. Samtidigt finns många kommentarer som ”Jag tror att på det sätt vi arbetar med skriftlig produktion gör att provsituationen upplevdes som att man inte riktigt hann slutföra uppgiften på ett bra sätt. Å andra sidan borde vi övat mer på kortare skriftliga uppgifter.” Kursplanerna i Lgr 11 poängterar att eleverna ska skriva olika typer av texter. I bedömarträningsmaterialet för årskurs 6 finns exempel på instruerande text, www.skolverket.se/prov-och-bedomning/ovrigt-bedomningsstod

Andra aspekter på provet

Provdagen för lång för vissa

Två delprov genomfördes samma dag, ena dagen berättande text och andra dagen diskursiv text i både läsa och skriva. 20 % av anser lärarna att det inte är bra. Det här är för övrigt frågan med flest lärarkommentarer i enkäten; väldigt många har en åsikt. Det blev för intensivt, eleverna blev trötta, skriver nästan varannan lärare. Särskilt för de med läs- och skrivsvårigheter blir det rejält jobbigt.

Bedömningen av provet

Många lärare anger att de sambedömt stora delar av provet. För delprov B-E anger endast mellan 13 % och 27 % att de bedömt provet helt själva. För delprov A, det muntliga, är siffran 59 %.

I bedömningen av delprov B och C uppskattar många att det finns så många exempel på elevsvar – och vill ha ännu fler. Det är också bra att frågorna är uppdelade i processer, vilket ger tydlighet i elevens kunskapsnivå. En del kommenterar att rättningen ändå blir godtycklig, då ”tolkningar fortfarande finns och det är svårare att rätta med olika poängnivåer.” En del lärare är oense med facit, de menar att eleverna tänkt rätt och uppfattat texten rätt. Sammanfattningsvis: ”Trots anvisningar var det svårt ibland att ta ställning”.

Bedömningen av skrivuppgifterna D och E är även det en fråga som tas upp i enkäterna. En återkommande önskan är att antalet elevtextexempel ska utökas för att ge än mer stöd till bedömningen, särskilt icke godkända texter och sva-elevs texter. Många lärare skriver att det är svårt att avgöra om det är helhetsintrycket eller detaljerna i texten som är mest avgörande.

Kunskapsprofilen

Överlag är de flesta nöjda med kunskapsprofilen: 90% svarade att den fungerade *Bra* eller *Ganska bra*. Många lärare som kommenterat anger att de inte använt kunskapsprofilen: ”Den kändes överflödig, ytterligare något att fylla i, då jag redan kontinuerligt ser över var eleverna befinner sig i förhållande till kunskapskraven. Den delen som eleven ska fylla i har vi redan som inslag på vår IUP-plattform – Unikum, samt att vi har regelbundna reflektioner med eleverna i ämnena under och efter avslutade teman.” Det tar också för lång tid att fylla i den. Andra menar att det räcker med matrisen, att kunskapsprofilen bara ger dubbelarbete. Det uppskattas att

kunskapsprofilen finns att tillgå digitalt, men att detta måste framgå tydligare i materialet.

Nationella provet anpassas i möjligaste mån för elever med funktionsnedsättning

Lärarenkäten innehöll frågan ”Hur har ämnesprovets olika delar fungerat för elever med någon form av funktionsnedsättning?” 80 % svarade *Bra* eller *Ganska bra*. 4 % svarade *Dåligt*.

Många lärare kommenterar att det är för mycket text och för mastiga texter för dyslektiker och elever med koncentrationssvårigheter. Dyslektikerna behöver mer tid, medan koncentrationssvaga snarare behöver färre texter eftersom längre tid är uttröttande. Då är det extra tungt med två delprov samma dag. Ett par lärare menade att det gav sämre resultat än vad eleverna annars brukar prestera, både på grund av pressen och att orken inte räcker till.

Ett par lärare påpekar att det är svårt att veta hur mycket man får hjälpa till. Många lärare har gett lässvaga elever mer tid, och låtit dem skriva på dator. Dyslektiker har fått texterna upplästa eller förstorade. Det finns en stor önskan om att få texterna från texthäftet tillgängliga på ljudfil, men då skulle inte provet pröva det som det är tänkt att göra: läsförståelse. En stor önskan finns om att låta lässvaga få ta del av texterna tidigare, liksom att lärarna ska få texterna tidigare för att hinna kopiera upp till förstoring. Att ha en diagnos för t ex dyslexi är inte ett krav för att få provet anpassat. Skolan beslutar utifrån tidigare kunskap om elevens svårigheter.

Ett par lärare menar att för lässvaga elever är de nationella proven bara ”knäckande”, och att det är ”dumt att de behöver göra proven när vi vet att de inte kommer att klara dem. Det ger dem ännu sämre självförtroende.” Den stora textmängden och de tjocka häftena gör att vissa elever ger upp redan i förväg. Ett par lärare menar ändå att det har gått bra, och en skriver ”Bra, därför att vi har kunnat ge dem de anpassningar de behöver.”

Nationella prov-gruppen och Skolverket samarbetar med Specialpedagogiska skolmyndigheten för att få synpunkter på så många aspekter om anpassning för elever med funktionsnedsättning som möjligt. På Skolverkets webbplats kan du läsa mer om anpassning av provet: www.skolverket.se/prov-och-bedomning/nationella-prov/

Svenska som andraspråk

83 % av lärarna svarade att ämnesprovets olika delar fungerat *Bra* eller *Ganska bra* för elever som följer kursplanen i svenska som andraspråk. 17 % tyckte att det fungerade *Mindre bra* eller *Dåligt*. Det är en hög siffra. Under utprovningarna samarbetar vi med Nationellt centrum för svenska som andraspråk för att få fram ett prov som på bästa sätt tillgodoser andraspråkstalaras möjligheter att visa vad de kan på provet. Då kursplanerna för svenska och svenska som andraspråk i princip är lika för årskurs 6 sker ingen övrig anpassning för sva-elever. Alla gör samma prov oavsett vilken kursplan som följs. Diskussioner förs om det är rätt sätt. En lärare kommenterar: ”Det tar längre tid att skriva och läsa på ett andraspråk. Det står ingenstans i materialet att andraspråkselever får längre tid.”

Vi arbetar vidare

Sammanfattningsvis verkar det första nationella provet för årskurs 6 mottagits väl. Alla lärarkommentarer och synpunkter hjälper oss att utveckla provet. Korrigeringsarbete pågår hela tiden för att göra provet så bra som möjligt.

Provgruppen tackar för alla välgrundade och insiktsfulla kommentarer kring provmaterialet.

Gruppen för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk

FUMS

Box 527

751 20 UPPSALA

Sara Lindahl

sara.lindahl@nordiska.uu.se